

Creativitatea artistică și importanța ei în formarea competențelor profesionale ale studenților în domeniul artei decorative

(Artistic Creativity and Its Importance in The Formation of Student's Professional Competences in the Field of Decorative Art)

Iuliana IVAN BABIN

Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă*, Chișinău

Abstract:

In the postmodern stage we are witnessing radical changes in the higher artistic education in the field of decorative art and textile design. This article deals with basic, general methodology, principles and content of modern scientific research, the development of creativity and formation of student's professional competence during classes of "Artistic Tapestry". The author also identifies the leading role of ancient ornamental art in the process of study in high school, with the help of national traditions to create carpet/tapestry in conjunction with an integrated approach and the influence of cultural interferences, but additionally taking into account the relevance of innovative technologies and programs.

Keywords: artistic creativity, student, artistic tapestry, carpets, professional competence, culture, ornamental art, traditions.

În etapa postmodernă, observăm schimbări radicale în educația plastică și în învățământul superior, în domeniul artelor

plastice și decorative, designului textil. După declararea independenței Republicii Moldova, a crescut interesul societății pentru tradițiile populare, pentru valorificarea acestora în arta contemporană, se observă orientarea opiniei publice și de stat spre păstrarea și dezvoltarea tradițiilor naționale și spre respectul demnității culturale a întregului popor. Tendințele actuale în predarea disciplinelor artistico-estetice, în mod special la cursul *Tapiseria artistică*, în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, implică dezvoltarea abilităților creative și a competențelor profesionale ale studenților. Prin executarea și interpretarea operelor de artă în tehnica tapiseriei, este foarte importantă formarea la studenți (elevi) a motivației în timpul creației artistice, îmbunătățindu-se, astfel, sfera emoțională și culturală a personalității acestora și stimularea interesului lor pentru învățare. În etapa contemporană, la Facultatea de Arte Plastice și Design a UPS „Ion Creangă”, în domeniul artei textile (tapiserie, batic, design vestimentar), se impune cu o deosebită acuitate practica formării profesionale inițiale și a dezvoltării creativității studenților prin valorificarea limbajului plastic. Totodată, în contextul în care vorbim despre tineretul studios, devine pregnantă necesitatea formării personalității creatoare (Arbuz-Spatari și Sivac 2012: 4-5).

Cercetătorii ruși I. Marcenko, E. Gromov consideră că rezultatele obiective ale activității creatoare a studenților de la această specialitate rezidă în crearea operelor de artă absolut noi, care nu existau anterior, având în vedere faptul că formele de interpretare creativă a acestora sunt nelimitate (Громов 1986:12). De asemenea, trebuie remarcat și faptul că în universitățile în care

se realizează programe de studiu bazate pe metode tradiționale de predare-învățare, prin valorificarea/utilizarea ornamentelor naționale ale covorului moldovenesc în direcția modernizării, identificăm în mod clar tendințe în formarea competențelor profesionale ale studenților în domeniul artelor decorativ-aplicate. Or, competența persoanelor fizice – ceea ce înseamnă aptitudinile profesionale ale oamenilor în procesul unei activități specific artistice, datorită abilităților și competențelor acestora –, caracteristicile individuale ale personalității și aptitudinile dobândite prin educație sunt condițiile subiective pentru formarea de succes și punerea în aplicare în continuare a unui anumit tip de activitate creatoare. Conform opiniei mai multor cercetători, omul nu este dotat de la naștere cu diverse abilități, inclusiv cu creativitate, deoarece acestea nu sunt proprietăți înnăscute ale unei persoane, deci nu întotdeauna sunt moștenite. Afirmatia în cauză este valabilă și pentru formarea și dezvoltarea competențelor profesionale ale studenților la specialitatea *Tapiseria artistică*. Acestea depind în mod direct de calitatea metodelor, formelor și mijloacelor de educație, de calitatea procesului de predare-învățare și de formarea cadrelor didactice. Rezolvarea problemei ce ține de formarea și dezvoltarea abilităților creative și a competențelor profesionale ale personalității studentului trebuie să se bazeze pe faptul că acestea reprezintă „fuziuni” naturale și dobândite. Aici sunt importanți mai mulți factori: mediul social, familia, ereditatea și activitățile individuale. Asupra compoziției calitative a aptitudinilor, competențelor și vitezei de formare a acestora influențează raportul dintre ceea ce este moștenit și dobândit, dezvoltat în cursul vieții, ceea ce este dificil de măsurat (Марченко).

În procesul cercetării, am identificat mai multe probleme legate de creativitatea artistică, formarea profesionalismului și a competenței, dezvoltarea abilităților creative ale studenților în procesul de asimilare a elementelor de bază în arta decorativă (sub aspect pedagogic – accentuăm studiul bazelor compoziției decorative, integrarea disciplinelor în ciclu artistico-estetic). Aceste probleme s-au aflat mereu în vizorul autorilor moldoveni și străini, psihologilor, pedagogilor, profesorilor, artiștilor plastici din spațiul postsovietic și din alte țări. Problema dezvoltării creativității, activității artistice a fost cercetată încă de filosofii antici din Grecia: Platon, Aristotel. Mai târziu, această problemă a fost cercetată de I. Kant ș.a. O definiție interesantă a fost dată termenului *talent* de către scriitorul rus L.N. Tolstoi (Громов 1986: 12).

La baza teoretico-metodologică a cercetării date se află lucrări fundamentale și din domeniul etnologiei, istoriei și teoriei artelor, criticii, teoriei literaturii, culturologiei, pedagogiei, psihologiei, culturii emoționale, educației interculturale și al aplicării metodei active în educație etc.: teoria culturii emoționale și a interacțiunii culturilor (F. Trompenaars, G. Hofstede, M. Cojocaru-Borozan, C. Levi-Strauss, L. Ionin, L. Gumiliov, S.A. Ascolidov (Alexeev) ș.a.); teoria educației interculturale în sistemul polietnic (O. Gherlovan și A. Barbăneagră, P.V. Sâsoev, C. Cucuș, V. Cozma, A. Crișan, G. Văideanu, L. Plugaru, ș.a.); teoria comunicării interculturale (S.G. Ter-Minasova, A.P. Sadohin, I.A. Sternin, T.G. Grușevîțkaia, ș.a.); teoria metodelor și tradițiilor etnoculturale, socioculturale (L. Moisei, T.V. Poștariova, ș.a.). Au fost realizate cercetări în domeniul studierii

literaturii din perspectivă culturală și etnofilologică, în domeniul teoriei textului (Iu. M. Lotman, M.M. Bahtin, G.G. Poceptov, O. Gherlovan, D.S. Lihaciov, V.A. Domanskii, O. Lagunova, E. Rațeeva, L. Blaga); lucrări despre formarea competențelor educaționale, profesionale (A.V. Hutorskoi, I.A. Zimniaia, G. Selevco, E.G. Guțu, D. Patrașcu, V. Mândâcanu ș.a.); cercetări despre aplicarea strategiilor gândirii critice în procesul educațional (T. Cartaleanu, O. Cosovan, O.I. Vaganova ș.a.); în domeniul psihologiei artelor (P.M. Iacobson [20], E.S. Gromov [7], B.M. Teplov, L.M. Guliaeva) care au fost valorificate de noi în lucrare.

În ceea ce privește metodologia generală în contextul istoric și pedagogic al artelor (plastice și decorative), ne-am bazat pe rezultatele cercetărilor întreprinse de A. Uvarova, A. Simac, O. Arbuz-Spatari, V. Grama, E. Ajder, E.A. Postolachi, V.S. Zelenciuk, E.G. Bolotskii, D.N. Goberman, I.A. Daghi, M. Robu, G.P. Mardari, S.N. Șaranuța, I. Dvorkina, V. Buzilă, L.E. Jogoli, T. Kara-Vasilieva, G.L. Șevcenko, N.V. Melnikova, G.M. Logvinenko, S.N. Kravcenko, V.I. Savițkaia, V.N. Kozlov, I.A. Marcenko [12], A.I. Astahov, L.V. Vâgotskii, E.S. Gromov, V.L. Drankov, E.I. Ignatiev, L.S. Hoziașeva, V.M. Kirienko, A.L. Leontieva, I.A. Ponomarev, V.A. Slastenin, B.M. Teplov, P.M. Iacobson etc.

Activitatea artistică este un mijloc eficient de formare și de realizare a competenței profesionale și a potențialului creativ. Reperete teoretice și bazele didactice ale organizării lecțiilor practice la tapiserie sunt discutate și descrise într-un șir de cercetări științifico-didactice realizate de O. Arbuz-Spatari, A.I. Uvarova, A.I. Simac, A.D. Alehin, N.S. Bogoliubov, S.E.

Ignatiev, V.V. Koreşkov, V.S. Kuzin, N.N. Rostovţev, A.S. Hovorostov, E.V. Şorohov, ş.a.

Arta tapiseriei predată şi în licee/instituţii de învăţământ superior este nu doar un mijloc de a rezolva o serie de probleme în procesul instruirii/învăţării, dar, de asemenea, constituie şi fundamentul pentru formarea competenţelor profesionale şi a abilităţilor artistice creative ale elevilor/studentilor, eficiente pentru dezvoltarea personalităţii studentului în general şi a modului lui de a gândi în special. În ceea ce priveşte creaţia artiştilor-tapiseri – formarea lor profesională şi interpretarea operelor acestora în lumina cerinţelor curriculare actuale –, aceasta nu se poate realiza fără a avea în vizor caracteristicile tradiţionale ornamentale abordate în mod personal şi creativ. Din aceste motive, este deosebit de important să ne bazăm pe lucrările ştiinţifice, practice, considerate istorice, de artă, etnografice, cu privire la acest aspect de studiu al artei populare şi meseriilor. Printre acestea, se numără lucrările autorilor A. Simac, E.A. Postolachi, Z. Şofranski, V. Şofranski, N. Iorga, D. Stoika, L. Blaga ş.a.

Un loc important în sistemul de formare a profesionalismului şi a abilităţilor creative ale studenţilor îl ocupă programul bazat pe studiul artei tapiseriei, ca una dintre artele populare şi meseriile care prezintă o sursă nepuizabilă de inspiraţie şi o caracteristică a mentalităţii naţionale, oferă posibilităţi de dezvoltare a gândirii artistice, imaginative şi spaţiale. Acest tip de învăţare a artei textile încurajează iniţiativa, creativitatea, păstrează şi reînvie tradiţiile etnoculturale vechi ale meseriilor din Moldova.

În toate lucrările științifice anterioare nu au fost puse probleme de formare și dezvoltare a competențelor profesionale ale studenților la specialitatea *Tapiserie* prin procesul de învățare, ceea ce înseamnă aplicarea într-un mod specific a motivelor ornamenticii tradiționale, a tehnologiei țesăturilor și covoarelor străvechi din Moldova (tip război, lăicer, cergă, scoartă), care, desigur, sunt modalități eficiente de educație estetică, morală și prezintă munca viitorilor profesioniști în arta plastică și decorativă, cercuri, diferite cursuri de arte și meserii.

Aceste studii de cercetare psihopedagogică le voi efectua până în anul 2018. În prima fază a studiului (2010-2016), am realizat investigația literaturii de specialitate, analiza și sinteza conceptelor privind problemele generale legate de acest subiect și a problemelor legate de psihologie, filosofie, pedagogie, etnografie („fenomenul aculturației”), corelate cu probleme ce țin de natura creativității, procesul artistic, arta țesutului covoarelor industriale, dezvoltarea abilităților creative ale omului, cu privire la predarea artei decorative și a meseriilor, elementele de bază ale compoziției, cromaticii, ornamentica țesăturilor/covoarelor tradiționale, evoluția și procedeele tehnice ale tapiseriei etc. În momentul de față, cu ajutorul metodelor empirice, putem vorbi despre coordonarea, de către pedagogi și cercetători, a activității creative a studenților din UPSC și АМТАР, în procesul elaborării lucrărilor autohtone de către tinerii artiști (inclusiv membri ai UAP din RM) și a colecțiilor realizate de pictorii-designeri de covoare la Floare-Carpet SA (Бабина 2016:21). În același timp, se realizează monitorizarea studiilor, aprecierea nivelului de creativitate al studenților, analizat cu atenție în procesul predării-

învățării și realizării sarcinilor creative de către studenți. Acest lucru constituie un experiment realizat pentru a stabili poziția de start a studiului, problemele existente în domeniu și pentru a selecta metodele eficiente de predare aplicate la Facultatea de Arte Decorativ-Applycate din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice și la Facultatea de Arte Plastice și Design de la UPSC „Ion Creangă” din Chișinău. Pentru a rezolva problemele de cercetare ale programelor de predare, au fost realizate analize (chestionare, interviu, etc.), valorificate orientări și mijloace vizuale, precum și rezultatele finale ale activității creatoare.

Cea de-a doua etapă o constituie lucrul experimental pedagogic privind testarea studiului experimental în predarea cursului de Artă textilă, anume pe tapiserie, în programul studenților, cu scopul de a crea și de a dezvolta abilitățile lor creative și competența profesională prin studiul și aplicarea tradițiilor ornamentale ale covorului moldovenesc.

Cea de-a treia etapă este finală, de control: aici, are loc sistematizarea și generalizarea materialului, a rezultatelor obținute, a datelor statistice; sunt făcute constatări și stabilite liniile directoare în cursul cercetărilor pedagogice, dezvoltarea metodologiei de predare specifică și aprobarea acesteia. Relevanța temei noastre de cercetare nu este determinată de nivelul total de dezvoltare a metodologiilor și de lipsa de cercetare în acest domeniu. Prezenta investigație științifică este menită să completeze studiile existente în știința pedagogică modernă, teoria și practica educației artistice. Cu statut de sugestie, recomandăm introducerea disciplinei *Istoria ornamentului* în procesul studierii artei textile. Rezultatele obținute în urma cercetării pot fi aplicate

în practica predării cursului *Tapiserie artistică* în universitățile din Republica Moldova.

Fiabilitatea cercetării este probată de faptul că aceasta a fost realizată în baza celor mai recente realizări ale științelor pedagogice și psihologice, a studiilor de istoria artei asupra problemelor ce țin de formarea competenței profesionale a studenților și dezvoltarea creativă a individului în procesul studierii, valorificării artelor și meseriilor, în special în tapiserie; lucrările experimentale și observațiile autorului la tema țesutul covoarelor în arta decorativă în învățământul artistic superior din Republica Moldova au fost realizate prin activitatea creativă/artistică și de muncă a autorului în calitate de specialist principal-metodist în Secția de studii și de pictor-designer la Fabrica de covoare Floare-Carpet SA, care activează în municipiul Chișinău din perioada sovietică.

În felul acesta, am studiat în mod complex și am constatat importanța multilaterală a abordării creativității artistice, a modelării competențelor profesionale ale studenților și dezvoltarea potențialului personal cu ajutorul metodelor tradiționale și inovative în domeniul artelor textile, decorative în învățământul artistic superior din țara noastră.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

În limba română:

ARBUZ-SPATARI, O., SIMAC, A., (2012): *Dezvoltarea creativității artistice la studenți în cadrul cursului de artă textilă: ghid metodic*, Chișinău, Garomont Studio.

BUZILĂ, V. (2013): *Covoare basarabene*, București, Editura Institutului Cultural Român.

LIGOR, D. (1998): „Tehnici de țesut și ornamentare”, în D. Ligor, M. Docheru, E. Postolachi, *De la fibră la covor*, București, Editura Fundației Culturale Române.

SIMAC, A. (2001): *Tapiseria contemporană din Republica Moldova (Evoluția tapiseriei contemporane din Republica Moldova în anii 1960-2000)*, Chișinău, Știința.

În limba rusă:

БАБИНА, Ю.И. (2016): „Методология преподавания современного молдавского гобелена”, în *Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, vol. XV, p. I, UPS „Ion Creangă”, Chișinău, Tipografia UPS „Ion Creangă”.

БАБИНА, Ю.И. (2016): „Развитие молдавского ковра в современной индустриальной системе Республики Молдова (на примере АО «Флоаре-Карпет»)”, în *Научные исследования, Российский научно-исследовательский журнал*, № 10 (11), с. 101-104.

БАБИНА, Ю.И. (2016): „Роль художника-дизайнера в современном промышленном производстве ковров в

Республике Молдова (на примере АО «Флоаре-Карпет»)", în *International Scientific Review*, № 11 (21), с. 89-93.

ГОБЕРМАН, Д.Н. (1960) „Молдавские ковры”, Кишинев, вып. I, 1959, 49 с., în *Ковры Молдавии*, вып. II.

ГРОМОВ, Е.С. (1986): *Природа художественного творчества: Кн. для учителя*, М., Просвещение,

ЗЕЛЕНЧУК, В. (1990): Постолаки, Е., *Коворул молдовенеск, Альбом*, Кишинэу, Тимпул.

ЗЕЛЕНЧУК, В., Лившиц, М., Хынку, И., Постолаки, Е. (1972): *Народное декоративное искусство Молдавии*, разд. „Ворсовые ковры Молдавии”, с. 167-177.

МАРЧЕНКО, И.В., *Развитие творческих способностей студентов ХГФ педвузов в процессе обучения гобелену: Дис. канд. пед. наук: 13.00.02* Москва, Б.г., 175 с.

Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat <http://www.dissercat.com/content/razvitie-tvorcheskikh-sposobnostei-studentov-khgf-pedvuzov-v-protsesse-obucheniya-gobelenu#ixzz42vL9WR8J> (дата обр. 03.04.2016.)

ПОСТОЛАКИ, Е. (1988): Ротару, Л., *Ла изворул артей популяре*.

ПОСТОЛАКИ, Е.А. (1987): *Молдавское народное ткачество (XIX – нач. XX в.)*, Кишинев, Штиинца.

ШАРАНУЦА, С.Н. (1984): *Орнаменте популяре молдовенешть*, Кишинэу, Тимпул.

УВАРОВА, А. (2003): „Дидактические материалы по учебной теме «Пластические средства реализации объемного художественного ткачества»”, în *Tehnologia educației artistice-plastice. Materiale didactice*, vol. IV, coord. dr. I. Țâgulea, Chișinău, pp. 73-84.

УВАРОВА, А., Грама, В. (2004): „Научно-теоретические основы конструирования структуры и содержания экспериментального курса «Художественное ткачество»”, în *Conferința științifică anuală a UPS „Ion Creangă”*, vol. II, Chișinău.

УВАРОВА, А., Грама, В. (2010): „Вопросы практики и методики преподавания декоративной композиции в рамках дисциплины «Художественное ткачество»”, în *Conferința științifică internațională a UPS „Ion Creangă” la 70 de ani*, vol. I, Chișinău, pp. 484-491.

ШЕВЧЕНКО, Г.Л. (2009): *Технология изготовления гобелена: методические рекомендации для преподавателей*, Н. Новгород, ННГАСУ, 13 с.

http://www.bibl.nngasu.ru/electronic%20resources/uch-metod/decorative_arts/4722.pdf (дата обращения: 03.04.2016.)

ЯКОБСОН, П.М. (1971): *Психология художественного творчества* (Новое в жизни, науке, технике, Сер. «Творчество», № 6), М., Изд. «Знание», 48 с.

Resurse-internet:

КОВРЫ-ФЛОАРЕ [Электронный ресурс]: Официальный дилер комбината. Режим доступа: <http://www.kovry-floare.ru> (дата обращения: 10.05.2016)